Tapınakçılar Siyonistler ve Masonlar

Üçüncü Kitap Bölüm: 11

Önceki Bölüm : Hangisi Doğru?

20. Yüzyılda Masonlar

İnsanlar, her yeni yüzyıla iyi dilek ve umutlarla girer. Önceki yüzyılın acılarının, çekilmiş sıkıntıların, yaşanmış felaketlerin o yüzyıl ile birlikte artık sona ermiş olması dileğinde bulunulur. Herkes, kendisiyle ilgili dileklerinin yanı sıra, genel olarak insanlığın da yeni yüzyılda barış, iyilik, birliktelik ve mutluluğu kucaklamasını bekler.

Nitekim 19. yüzyıldan 20. yüzyıla geçerken de böyle oldu.

Bu bağlamda masonlar insanların genelinden soyutlanamaz. Ayrıca onların bir de kendi kurumları bakımından umut ve dilekleri vardı.

* * *

1902 yılında İsviçre'nin Alpina Büyük Locası, dünyadaki tüm mason kuruluşları arasında yakın ilişkiler sağlanması amacıyla "Bureau International des Relations maçonniques" *(Uluslararası Masonik İlişkiler Bürosu)* adı altında bir örgüt oluşturdu. Bir tür "sekreterlik" niteliğini taşıyacak olan bu örgüt, Masonlukta dünya çapındaki ayrılık ve karşıtlıkların, kuruluşlar arasında öteden beri süregelen iletişimsizliğin giderilmesine çalışacaktı. Çoğu mason kuruluşunun ilgi göstereceği, destek vereceği, birbirlerine tolerans ve anlayışla yakınlaşmaları yolunda somut adımlar atılabileceği düşünülmüştü.

Olmadı... Pek az sayıda ilgi gösteren çıktı... Birkaç bülten yayımlanması dışında bir şey yapılamadı.

Yeni bir yüzyıla girerken beslenmiş olan umut yitirildi. Bu ilk uluslararası mason örgütünün çalışması, iki yıl sonra yayımlanan bir bildirge ile sona erdi.

Bu girişime en büyük desteği Fransa Büyük Doğusu vermiş, öte yanda İngiltere Birleşik Büyük Locası dolaylı bir biçimde kösteklemişti.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'na göre; Masonluğun yeryüzündeki tek egemen gücü, patronu kendisiydi. İletişim isterse; bunu o düşünür ve gereğini yapardı. Ona sormadan, danışmadan, onayını almadan böyle işlere kalkışanlar, Masonluğu yozlaştırmaya çalışıyordu.

Kendi açısından haksız da sayılmaz. (Bunun gerekçesine ***"Karbonariler"*** başlığı altındaki bölümde değinmiştik.)

*** * ***

Ancak İngiltere Birleşik Büyük Locası her ne derse desin, tutumu her nasıl olursa olsun, ortada belirgin bir gerçek daha var: Diğer mason kuruluşlarından kimileri, İngiliz masonların savunduğu şu "dünya çapında tek egemen otorite" kavramını benimsemiyordu. Olumlu bir sonuç alınabileceğine ilişkin umutlu olmasalar bile, «Gelin bu konuyu görüşelim. Uyuşma sağlayalım.» diyorlardı. İngilizler ise buna yanaşmıyordu.

Bunun nedeni de çok basit.

Masonların, İngilizce kitaplarında yer yer **"royal art"** diye bir terim geçer. Bu, Masonluğun "krallığa özgü bir sanat" olduğunu vurgulamak için kullanılır. Söz konusu krallık ise Birleşik Krallıktır; kolay olsun diye "İngiltere" deyip geçiverdiğimiz krallık; bir başkası değil. Böylece, Masonluğun gerçek sahibi İngiliz krallık ailesi oluyor.

Nitekim İngiltere'deki Masonluk 18. yüzyılın ikinci yarısını kendi içinde bölünmüş olarak geçirdikten sonra, birlik ve bütünlüğünün yeniden oluşması için, krallığın bu işe el koyması gerekmişti. 19. yüzyıl boyunca bu büyük locayı hep İngiliz kral ailesinin en üst düzeyindeki soylulardan biri yönetti.

20. yüzyıl başında İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın büyük üstadı, tahtın varisi Prens Albert Edward idi. 1901 yılında 7. Edward adını alıp kral olunca, büyük üstatlığı kardeşi Connaught Dükü Arthur'a bıraktı. O da 1942 yılında ölene kadar büyük üstatlığı sürdürdü. Ondan sonra da bir değişiklik olmadı.

İngiltere'deki krallık ailesi, bu ülkedeki Masonluk ile özdeş gibidir.

Üstelik 20. yüzyılın başında Birleşik Krallık, sadece Britanya ile sınırlı değildi. Sömürge ve dominyonları sayesinde, "üzerinde güneşin hiçbir zaman batmayışı" ile gurur duyardı; âdeta bir "dünya imparatorluğu" gibiydi. Elbette Masonluk da bu büyük gücün egemenliği altında olacaktı.

İsviçre gibi küçücük bir ülkede, üstelik düzeni bakımından "tanınmamış bir örgüt" çıkmış, güya uluslararası boyutta bir masonik girişimde bulunmuştu.

Olacak iş değil!

İngiltere Birleşik Büyük Locası, elbette böyle bir şeye göz açtırmazdı.

*** * ***

Masonlukta "düzen" (intizam) kavramına çok önem verildiğini daha önce belirtmiştik. Bu bakımdan dünya çapında gerek "düzenli" (muntazam) gerekse "düzensiz" (gayrimuntazam) olarak nitelenen mason örgütleri var. Böylece bu kavram, yeryüzündeki mason kuruluşları arasında bir "tanıma" ya da "tanışma" uygulaması yaratıyor.

Herhangi bir mason örgütü bir diğerini düzenli sayarsa, onu tanımış oluyor. Tıpkı uluslararası ilişkilerde bir devletin bir diğerini tanıyıp, onunla diplomatik ilişkiler kurması gibi.

İşte İngiltere Birleşik Büyük Locası, bundan ötürü o tarihte İsviçre'deki Alpina Büyük Locası'nı "tanınmamış bir örgüt" olarak görmekteydi.

Tanımadığı, düzensiz saydığı bir örgüte yüz verecek değildi ya!

Uluslararası Masonluk Birliği

Birinci Dünya Savaşı, tüm Avrupa ülkelerini allak bullak etti. Sonunda, öyle ya da böyle barış sağlandı.

Ortalık durulunca, masonlar yine umutlandı.

Alpina Büyük Locası, 1921 yılında Cenevre'de bir kongre düzenleyip, tüm büyük locaları davet etti.

Pek azı ilgi gösterip, temsilcisini gönderdi.

Buna karşın, toplantının sonunda "Association Maçonnique Internationale" *(Uluslararası Mason Birliği)* adlı bir örgüt kurulması kararlaştırıldı.

Bu örgütü kuran büyük locaların ortaklaşa benimsediği bir sürü kural var. Bunlardan en önemlilerini seçerek, şöyle kısaltabiliriz:

- Masonluğun amaçları, tüm insanlar arasında ayırım gözetmeksizin kardeşlik bağları oluşturmaktır.
- Masonlar, tüm insanların vicdan özgürlüğüne saygı gösterir.
- Her büyük loca bağımsızdır. Her biri, diğerinin kendi bölgesindeki egemenliğini benimser ve saygıyla karşılar.
- Büyük localar, kullandıkları ritüellerin oluşturulmasında serbesttir.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'na göre ise, bunlardan hiçbiri Masonlukta olacak şey değildi.

*** * ***

Uluslararası Masonluk Birliği'nin üyeleri, üç yılda bir toplanıyordu. Yeni katılanlar oluyor, üyelerinin sayısı artıyordu. Türk masonlarının 1909 yılında "Maşrık-ı âzam-ı Osmanî" adı altında kurmuş olduğu, Cumhuriyetin ilanından sonra "Türkiye Büyük Maşrıkı" adını alan büyük loca da bu birliğe katılmıştı.

Birliğin 1927 yılında Paris'te düzenlenen üçüncü kongresinde, üye büyük localar arasında bir uyuşmazlık belirdi.

Ana sorun, Masonluktaki "Evrenin Ulu Mimarı" kavramının anlamı ve locaların çalışmalarında kutsal kitapların mutlaka bulundurulmasının zorunlu olup olmadığı ile ilgiliydi.

Kimileri her iki konunun da Masonluğun kaçınılmaz gereği olduğunu ileri sürdü. Diğerleriyse, «Her büyük loca kendi ritüellerini oluşturmakta serbest olduğuna göre, bu konuda da özgür sayılmalıdır.» diyordu.

Uyuşamadılar... Birliğin üyesi olan büyük locaların çoğu her bakımdan sınırsız özgürlükten yana çıkınca, diğerleri üyelikten çekildiğini açıkladı.

Çözülme başlamıştı.

İngiltere Birleşik Büyük Locası, bu fırsatı kaçırmadı. 1929 yılında ilk kez bir bildirge yayımlayıp, kendi kurallarını ilan etti.

Tanıma Koşulları

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın kurallarına Masonlukta genel olarak "Tanıma Koşulları" deniyor. Bu terim, sadece bu amaçla kullanılıyor.

Bu bildirgede, uluslararası boyutta bir örgütlenmeden hiç söz edilmiyordu. İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Masonluğun yeryüzündeki tek egemen otoritesi olduğu vurgulanıyordu.

Bildirgede geçen koşulların en önemlilerini şöyle özetleyebiliriz:

- Her büyük locanın kökeni düzenli olmalıdır.
- Mason olmak için, Evrenin Ulu Mimarı'na ve onun vahiy yoluyla iletilmiş dileğine inanmak zorunludur.
- Sadece erkekler mason olabilir. Karma localar ya da kadınları da üyeliğe kabul eden kuruluşlar ile ilişkide bulunanlar düzensizdir.
- Tüm masonlar, kutsal yasa kitabı üzerine yemin etmelidir.
- Eski landmarkların ilkelerine ve geleneklere kesinlikle uyulmalıdır.

Yukarıda sıralanan koşullardan ilki ile ne denilmek istendiği açıkça belli değil. Oraya geleceğiz. Diğerleri anlaşılıyor ama bu bağlamda en zor olanı sonuncusu... İngiltere Birleşik Büyük Locası, "eski landmarklar" denilen şeyler üzerinde hiçbir açıklama yapmamış.

Aslında bu yeni bir kavram değildi; Masonluğun 1723 tarihinde yürürlüğe giren ilk anayasasında da geçiyordu. Ancak kapsamının ne olduğu belirsizdi. Masonların da tam olarak bilmediği, yorum yapmak zorunda kaldıkları bir şey. Kimileri inşaatçı masonlardan kalma gelenekler olması gerektiğini söylüyor ama kimilerinin görüşü farklı. Bir diğer deyişle, üzerinde uyuşma yok.

*** * ***

Bazı büyük localar, İngiltere Birleşik Büyük Locası'ndan, bu koşulların daha ayrıntılı bir biçimde açıklanmasını istedi. Bunun üzerine yayımlanan bir diğer bildirgede, özetle şöyle açıklamalar yapıldı:

- "Kökeni düzenli" demek, ya doğrudan İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından ya da patent verilerek kurulmuş olmak demektir.
- "Evrenin Ulu Mimarı" kavramı, tüm insanların babası olan, yaratıcı, düzenleyici, denetleyici ve yönetici, tek ve ulu tanrı anlamındadır.
- "Kutsal Yasa Kitabı", öncelikle Tevrat'ı da içeren İncil'dir ama inanç farkları göz önünde tutularak, şunlar da localarda bulundurulabilir: Vedalar, Tripitaka, Kuran, Tao Teh King, Zend Avesta, Konfüçyus kitapları**.**

Landmarklara ilişkin olmak üzere ise, gene hiçbir şey demedi.

1938 yılında yayımladığı bir başka bildirge ile de, uluslararası kuruluşlar oluşturup toplantılar yapmanın Masonluğun ilkelerine aykırı olduğunu, bu gibi kuruluşlarla ilişki kurmanın yasak edildiğini bildirdi.

*** * ***

İkinci Dünya Savaşı, dünyadaki politik dengeleri bir kez daha değiştirerek sona erdi. Bu ortamdan da yararlanan İngiltere Birleşik Büyük Locası, 1949 yılında dünyada varlığını hâlâ korumakta olan büyük localara birer mektup gönderdi. Tanıma koşulları ve yapılmış açıklamalar üzerinde görüşlerini sordu.

Başta Amerika Birleşik Devletleri'ndeki büyük localar olmak üzere, çoğu mason kuruluşları tam beklediği tarzda, olumlu yanıt verdi.

Böylece, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın "ana büyük loca" olduğunu benimseyen Anglosakson Masonluğu topluluğu daha da güç kazandı.

Uluslararası Masonluk Birliği ise, 1950 yılında Paris'te son toplantısını yaptı. İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın ileri sürdüğü koşullara direnebilen pek az sayıda mason örgütü kalmıştı.

Bu iş yürümüyordu. Birlik dağıldı.

*** * ***

Uluslararası Masonluk Birliği'nin dağılmasıyla birlikte, Masonlukta temel olarak iki kanat oluştuğu görülüyor:

1. Anglosakson Masonluğu... Bu toplulukta yer alanlar, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın tanıma koşullarına uymayanları "düzensiz " olarak görmeyi sürdürdüler. Hatta "zararlı" bile buldular. Onlarla herhangi bir nedenle ilişki kurmaktan kaçındılar.
2. Liberal *(özgürlükçü)* ya da adogmatik *(dogmalara karşı)* olduklarını söyleyenler... İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın egemenliğini kabul edenlere "tutucu" *(muhafazakâr)* Ancak daha ileri giderek, onlara "dogmatik" sıfatını takanlar da çıktı. Kendi doğru bildikleri yolda yürümeye devam ettiler.

Aslında bu ikisinin dışında, ortalarda kalan bir grup daha var. Masonluğun eski geleneklerine bağlı olduklarını ileri süren ama İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın direttiği koşulların tümünü kabul etmeye yanaşmayanlar... Ancak onların kitlesel gücü, diğerlerine oranla hayli zayıf.

Liberal Masonluk kanadındaki büyük localardan birkaçı, 1961 yılında yine bir araya gelerek yeniden örgütlenmeye girişti. Bu kez, "Centre de Liaison et d'Information des Puissances Maçonnique Signataires de l'Appel de Strasbourg" (Strazburg Çağrısını İmzalayan Masonik Güçlerin İletişim Merkezi) adı altında olmak üzere, kısaca CLIPSAS diye anılan, Uluslararası Masonluk Birliği'ne pek benzer bir örgüt kurdular.

Uluslararası Masonluk Birliği ile CLIPSAS arasında önemli bir fark vardı. Öncekinin kurallarından biri, örgüte katılan büyük locaların üyelerinin erkek olmasıydı. Sonraki ise, Masonlukta cinsiyet ayırımına kesinlikle karşı çıktı ve gerek kadın gerekse karma mason örgütlerini de sinesine aldı. Özellikle 1980'li yıllardan sonra dünya çapında hızlı bir büyüme sergiledi.

Anglosakson Masonluğu cephesinde ise değişen bir şey yok.

*** * ***

Masonlar, kurumsal yapıları içinde galiba özgürlüğü iyi kullanamıyor. Her kafadan bir ses çıkıyor.

Elbette öyle olacak... Demokratik yönteme güvenmek ve saygı göstermek gerekir ama anlaşılan bunu beceremiyorlar. Çoğunluğun eğilimini ve kararını benimseyemeyip, ille de kendi dediğinde diretmeyi sürdürenler görülüyor.

CLIPSAS, 1996 yılında bunun tipik bir örneğini verdi.

Başta en iri üyesi Fransa Büyük Doğusu olmak üzere, bazı büyük localar, işte böyle bir nedenden ötürü örgütten ayrıldı. Yeni arayışlara giriştiler. Birbiri ardınca değişik adlar altında birtakım uluslararası mason örgütleri kurdular. Bu sanki moda gibi bir şey oldu.

Günümüzde Masonluğun bu cephesinde tam yeni bir örgüt daha kurulmuş olduğu duyuluyor ki, bir türlü yürümediği için onun da kapatılıp bir başkasının kurulmasına girişildiği duyuluyor. CLIPSAS varlığını koruyor ama günümüzde artık liberal kanattaki masonların tek örgütü değil.

Öte yanda Anglosakson Masonluğu topluluğundaki masonlar arasında bu olayları izleyenler, kıs kıs gülüyor olsa gerek.

Böyle bir durumda, sokaktaki adam «Amaçlarının aralarında hiçbir ayırım gözetmeden tüm insanların barış ve mutluluğunu sağlamak olduğunu ileri süren masonlar, daha kendi kurumlarında birlik ve bütünlük sağlayamazken, onu nasıl gerçekleştirecek ki!» demez mi?

Elbette der!... Üstelik bu söyleminde haklıdır da!

Masonlar, böyle yüce bir amaç güttüklerini ileri sürerken, daha henüz kendi yollarını bile bulamamış gibi görünüyor.

Kadınlar

Kadınların mason olup olamayacağına ilişkin tartışmalar, daha 18. yüzyıl ortalarında başlamıştı. Çoğu masonlara göre, bu kurum erkeklere özgüydü; kadınlara yer yoktu. Fakat kocası ya da kardeşi mason olan kadınlar, hiç de o görüşte değildi.

Kadınlar bu konuda öylesine diretti ki; sonunda erkekler dize geldi.

Bu işe bir çözüm bulmaları gerekiyordu. Öyle bir çözüm ki, kadınlar mason olduklarını sansın ama aslında olmasın!

Bunun için Fransa'da sadece kadınların üye olabildiği birtakım localar kuruldu. Masonlar, bunlara "üvey localar" diyordu. Mason localarına benzer tarzda örgütlenmiş ama sosyal nitelikli çalışmalar yapıyorlardı.

[Fransızca'da "loges d'adoption", İngilizce'de "adoptive lodges".]

Kadınlar önceleri buna pek sevinmişti ama kandırılmış olduklarının farkına varmaları da pek uzun sürmedi. Böylesini değil, erkekler ile aynı haklara sahip, aynı tarzda çalışma yapmak, "mason" olarak anılmak istiyorlardı. Bunun için, kendilerinden yana çıkacak masonlara gereksinmeleri vardı. Bu konu, yüz yıl kadar bir süre sadece tartışıldı; uygulamaya konması hep sürüncemede kaldı.

*** * ***

19. yüzyıl ortalarında, Fransa'da sık sık gündeme gelen konulardan biri "insan hakları" idi. Masonluğa girmek isteyen kadınlar, özellikle bu kavrama tutundu. *«Masonluğun temel ilkeleri özgürlük, eşitlik ve kardeşlik olduğuna göre, cinsiyet ayırımı da yapılmaması gerekir.»* tarzında bir tutum benimseyip, bunu savunmaya giriştiler.

Masonlar arasında kadınları haklı bulanlar çıkmaya başladı. Buna göre, sırf kadınlar için localar kurulması da yanlıştı; erkekler ve kadınlar bir arada ve eşit haklara sahip olmalıydı.

İşte bu eğilim, Masonlukta "karma localar" denilen bir olgunun doğmasına yol açtı. Önce şu üzerinde hayli durmuş olduğumuz Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nden esinlenilerek, "Rite Mixte Internationale - Le Droit Humain" *(İnsan Hakları Uluslararası Karma Riti)* adlı bir rit oluşturuldu. 1901 yılında, Fransa'da bu rit uyarınca çalışacak bir örgüt kuruldu. Kadınların tam anlamıyla Masonlukta gözlerini açışı, yeni yüzyılın girişiyle birlikte gerçekleşmiş oldu.

Ancak kadınlar sonradan bu işi bozdu. Nasıl sadece erkeklere özgü localar varsa, onlar da sadece kadınlara özgü localar da olmasını istedi.

Tutkular ve ayırımcılık sona ermiyor ki...

Kısa bir süre sonra o da oldu. Kadınlar da birçok ülkede kendilerine özgü büyük localar da kurdu. Nitekim Türkiye'de de 1991 yılında kurulmuş olan "Kadın Mason Büyük Locası" adlı bir örgüt var.

*** * ***

Fransa başta olmak üzere, bazı Avrupa ülkelerinde gerek sadece kadınlara özgü gerekse karma mason locaları kurulur da, Anglosakson Masonluğunun egemen olduğu çevrelerde masonların yakını olan kadınlar susar mı?...

Elbette onlar da Masonluğa girmek, kendi localarını kurmak istiyordu. Bunun başını ise "özgür ülke" olmak iddiasındaki ABD kadınları çekmekteydi.

Amerikalı masonlar kara kara düşünür oldu.

Anglosakson Masonluğunun güçlü olduğu diğer ülkelerde masonlar, eşleri için birtakım sosyal dernekler kurmuş, kadınların oyalanmasını sağlamışlardı. Fakat Amerika'da işler öyle yürümezdi. Şayet bir an önce bu soruna bir çözüm bulamazlarsa, Amerikalı kadınlar gidip kendi başlarının çaresine bakıverirdi. Kadınlar için de bir sistem kurulmalıydı; hem de ivedilikle... Masonluk değil ama Masonluğa pek benzer, ezoterik bir sistem olmalıydı bu... Bir an önce öyle bir sisteme yöneltilirlerse, mason olma sevdasından caymaları sağlanabilirdi.

Öyle yaptılar.

Daha Fransa'da kadınların da mason olup olamayacağı tartışılıp dururken, Amerika'da "The Order of the Eastern Star" *(Doğu Yıldızı Tarikatı)* adını taşıyan bir ezoterik örgüt kuruldu. Masonluğa pek benzer bir tarzda, 5 dereceli bir sistem oluşturuldu. Ancak localarının yönetimi sırf kadınlara bırakılmadı; "matron" denilen kadın başkan ile birlikte mutlaka "patron" denilen bir erkek başkanın da bulunması öngörüldü.

Doğu Yıldızı Tarikatı, Anglosakson Masonluğunun benimsendiği ülkeler başta olmak üzere dünyanın her yanına yayıldı. Örgütsel bakımdan neredeyse Masonluğa yakın bir gelişme sağladı.

Elbette kadınların mason olamayacağını benimseyerek bunda direnmekte olan masonlar da böylece derin bir «Oh!» çekti.

Amerikanvarî İşler

Masonların kitaplarında verilen istatistiklere göre; 20. yüzyıl sonlarında dünya yüzünde toplam altı milyon kadar mason olduğu anlaşılıyor. Gerçi son birkaç yıl içinde Masonluk biraz gözden düştüğü için eksilme olmuş ama genel toplama göre bunun önemli olmadığı söyleniyor. Toplam sayının yaklaşık üçte birinin, ABD'nde olduğu belirtiliyor.

Ancak ABD için belirtilen sayı, sadece beyazlardan oluşuyor. Amerikalılar siyah renkliler ile melezlerini, hatta ülkenin asıl sahibi olan kızıl derilileri bile adamdan saymayıp, onların da mason olabileceğini kabul etmeye yanaşmıyor. Anglosakson Masonluğu'nun yaygın olduğu diğer ülkelerde de durum farklı değil. Sadece Amerika'da 300 bin kadar da siyah mason olduğu söyleniyor.

Eğer masonların kendilerinin ortaya koyduğu evrensel amaçlarına ve her yerde geçerli olduğunu söyledikleri ilkelerine bakılacak olursa; bu tutum sırf Amerikalı masonlara özgü olsa bile, büyük bir ayıp sayılır.

Masonların kendi amaç ve ilkeleri ortaya konunca, hele "eşitlik" kavramı söz konusu olunca; örgütün kendi içinde ırk ayırımcılığını çoktan gidermiş olması gerekir.

Fakat yapamamışlar... Gerçi 20. yüzyılda kuzeydeki eyaletlerin bazılarında buna kalkışanları olmuş ama karşılarında ırkçı terör örgütü Ku-Klux-Klan'ı bulmuş, onunla baş edemedikleri için geri adım atmışlar.

Demek ki, masonlar çoğu kimsenin sandığı kadar güçlü değil.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın şu "Tanıma Koşulları" olarak anılan kurallarına bakılınca, burada "ırk" konusundan hiç söz edilmediği görülüyor. Nitekim "asıl patron" yani İngiltere Birleşik Büyük Locası, Amerika'daki siyah masonların büyük localarını düzenli örgütler olarak tanıyor. Bu da bir başka çelişki... Elbette Amerika'daki büyük locaları zorlayamaz; haddine mi düşmüş onlara diş geçirmeye kalkışmak!

Ancak çelişki bu kadarla kalmıyor. Zaten İngiltere'de de siyah masonların kendilerine özgü locaları var. Siyahlar ve beyazlar, birbirlerinin toplantılarına katılamıyor. Siyahlar sadece örgütsel bakımdan düzenli sayılıyor, o kadar...

Kimileri öteden beri şöyle bir sav ileri sürer: «Bir kişi "mason" olduğu zaman, tüm kapılar ona açılır; köşeleri kolayca döner.»

Oysa görüyoruz ki, birtakım mason localarının kapısı bile her masona açık değil. Amerika'daki masonların "köşeleri dönebilmek" için ne yaptığını ise az sonra göreceğiz.

* * *

Yukarıda belirttiğimiz genel mason nüfusu, loca çalışmalarına sürekli bir biçimde katılan masonların değil, kayıtlı üye statüsünde olmayı sürdürenlerin toplam sayısını gösteriyor.

Genellikle bir mason, yıllık ödenti yükümlülüğünü yerine getirdiği sürece locasında kayıtlı kalıyor; locada kendini gösterip göstermemesi önemsenmiyor. «İsterse gelebilir; bu hakkını kullanabilir.» denip geçiliyor. Hatta tek bir kerede toplu ödeme yapıp, "yaşam boyu üyelik hakkı" elde edenler bile var.

Şimdi elbette şunu soracaksınız: «Demek ki Masonlukta da parayı veren düdüğü çalıyor; öyle mi?»

Amerikanvarî Masonlukta öyle gibi görünüyor. Elbette bir mason locasında kayıtlı üye olmak "düdüğü çalmak" sayılabilirse...

Aslında bunu Masonluktaki simgesel dereceler için *«Parayı veren mason olabilir.»* biçiminde değil de, yüksek dereceler için «Parası olan mason yüksek dereceleri kolayca alır.» biçiminde söylemek daha doğru olabilir.

Ancak, yanlış anlaşılması! Bu da sadece Amerika için geçerli.

Genelde bir mason, simgesel derecelerde çalışan bir locada üstat olduktan sonra, bulunduğu yerdeki yüksek derecelere geçme hakkını elde eder. Her bir üst derece için belli bir ödeme yapması gerekir. Bu dünyanın her yerinde, her mason ritinde böyledir. Amerika'nın farkı ise şöyle: Toplu bir ödeme yaparak, tek bir gün içinde bile en yüksek dereceyi almak olanağı var.

* * *

Amerika, dünya yüzündeki mason ritlerinin hemen hepsinin uygulanma alanı bulduğu bir ülke... Buna karşın, iki mason riti diğerlerinden daha yaygın. Biri Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti, diğeri ise Amerikalıların kendilerine göre uyarlamış olduğu York Riti.

Amerika'da Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin 32. derecesi ile York Riti'nin son derecesi eşdeğer tutuluyor. Bu eşdeğerlik başından beri olan bir şey değil; sonradan çıkarılmış. Bir gerekçesi de var.

İşte, parayı verenin çalmayı hak ettiği asıl düdük bu.

Amerika'da ayırımsız olarak her masonun öyle yaptığı söylenemez ama yapanların sayısı da küçümsenemez.

«Böyle olunca, önceki derecelerin kapsamındaki öğretiler, her bir derecede geçirilmesi gereken asgari süre, toplantılara katılma gereği gibi konular ne oluyor?» diye sorabilirsiniz.

Onları geçiniz!... Amerika'da ve Amerikan etkisinin bulunduğu yerlerde bu gibi şeyler önemli sayılmıyor. İlgili mason örgütü için öncelikle önem taşıyan parayı almak, ilgili mason için ise bundan sonrası.

Şimdi «Şu halde kimilerinin söylediği gibi Masonluğun en üst derecesinin bir sonrası, daha yukarısı da var; öyle mi?» diye de sorabilirsiniz.

Onun da yanıtı şöyle: Amerika'da ve özellikle Amerikan etkisinin güçlü olduğu diğer bazı ülkelerde sonrası var ama bunu Masonluk ile özdeşleştirmek doğru olmaz. Zaten şimdi oraya gelecek, onu anlatacağız. Ancak Masonluğa bu bakımdan yüklenmelerde bulunanların söylediği gibi değil.

Şrayner Örgütü

Masonluk, 18. yüzyıl ortalarından 20. yüzyıl ortalarına kadar Amerikan halkının gözünde "önemli bir kurum" niteliği taşımaktaydı. 20. yüzyılın ikinci yarısında ise bu durumu hayli sarsıldı. Onun yerini bir başka kurum aldı.

Bu diğer kurum, "Ancient Arabic Order of Nobles of the Mystic Shrine" (Gizemci Türbe Soylularının Antik Arap Tarikatı) adını taşır. Kısaca AAONMS diye anılır. Üyelerine "Shriner" *(Şrayner)* denmektedir.

Bu kuruma girebilmek için, önce ya Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin 32. derecesini ya da York Riti'nin son derecesini alıp Tapınak Şövalyesi unvanını kazanmak gerekmektedir.

Bu kurum Masonluğun bir üst kuruluşu falan değil, bambaşka bir örgüttür. Üye olabilmek için Masonluğun bu iki ritindeki en üst derecelerinden birinin alınmış olması gereği sadece bir ön koşuldur; hepsi bu...

Üstelik sadece bu iki rit geçerli tutulmakta, bir başka mason ritinin en üst derecesi bunlarla eşdeğer sayılmamaktadır.

*** * ***

Şrayner Örgütü, 1872 yılında Walter Millard Fleming adlı bir masonun önderliğinde kurulmuştu.

Fleming'in bu örgütü kurarken amacı, localarda hep ciddi çalışmalarda bulunan masonların, daha hafif sayılabilecek ama ezoterik bir ortamda bir araya gelip, basit bir öğreti ile sosyal ilişkilerde bulunmalarını sağlamaktı. Bu öğreti de o tarihlerde Fransa'daki bir Bektaşi tekkesinin yürüttüğü ritüelik çalışmalardan esinlenilerek düzenlenmişti.

Başlangıçta birkaç mason ile yola çıkan Şraynerler, sayıları hayli artınca kendilerine özgü tapınaklar kurmaya başladı. Bunlara özellikle birer Arap kentinin adı verildi. En ünlüsü "Mekke".

Sosyal yardımlaşma, örgütün kuruluşundan beri temel işlevlerinden biriydi. Ancak 1920 yılı sonrasında özel bir boyut kazandı. O sırada Amerika'da pek yaygın olan çocuk felci hastalığına çare bulmanın peşine düştüler.

Bir vakıf kuruldu. Önce hastanelere destek sağlanıyordu; sonra doğrudan kendi yönetimleri altında ortopedi hastaneleri kurmaya giriştiler. Bir sonraki aşamada, her türlü bedensel rahatsızlık da vakfın ilgi alanına alındı.

Günümüzde Amerika'da Şraynerler tarafından işletilmekte olan 20 hastane var. Bunlara bir de tıpta başlı başına önemli bir alan olarak görülen yanık tedavileri ile genetik konusunda çalışan bilimsel araştırma kurumları eklendi.

*** * ***

Şraynerler, öyle yararlı ve başarılı çalışmalar yaptı ki, Amerika'nın en çok saygı gören kişileri olup çıktılar. Yakasında Şrayner rozeti taşıyan bir kişiye her kapı açılır oldu. Hatta bir Amerikalı için bu örgütün üyesi olmak, meslek ya da politika alanında ilerlemenin, bu arada olumlu sosyal ilişkiler kurmanın anahtarı haline geldi.

Örgütün aslında ezoterik nitelikli bir tarikat olduğu unutuldu gitti.

Amerika'da hiç kimse, bir Şraynerin önce mason olduğunu umursamıyor. Belki bilmiyor da... İşin pek ilginç yanı, bir Şraynerin bile bu örgüte girmek için Masonluktan geçtiğinin bile farkında olmayışı...

Daha önce siyah masonlardan söz etmiş olduğumuza göre, şimdi «Siyah Şraynerler de var mı?» diye sorulabilir.

Evet, ama aynı ayıplı terane... Beyaz Şraynerler ayrı, siyahlar ayrı. Elbette bu durum sırf Masonluk ya da Şraynerlik için değil, Amerika'daki hemen her kurum için söz konusu...

Daha önce kadın masonlardan söz etmiş olduğumuza göre, bir sonraki soru «Şraynerler aralarına kadınları alıyor mu?» olacak.

İşte bunun yanıtı olumlu değil... Amerika'da kadınlar mason olamıyor ki Şrayner olabilsin.

Fakat Amerikalılar bunun da çaresini bulmuş. Şraynerlerin etkinliklerde, kadınların, erkeklerden hem daha hevesli hem daha becerikli olduğu izleniyordu. Onları Şrayner tapınaklarından uzak tutmak için, örgütlenmeleri sağlanmalıydı. "Ancient Egyptian Order of Princesses of Sharemkhu" *(Şrayner Haremi Prenseslerinin Antik Mısır Tarikatı)* adı altında bir diğer kurum daha oluşturdular. Buna üye olarak ise sadece Şraynerlerin eş ve yakın akrabaları olan yetişkin hanımlar kabul ediliyor.

Amerika'da bunlara benzer daha birçok kurum var. Aralarında, gençlerin mason olmak ya da sonradan bu benzer kurumlardan birinde çalışmak üzere hazırlandığı dernekler de sayılabilir.

Kimilerine göre böyle işler Masonluğun yozlaştırılmasıdır.

Ancak masonlar için asıl sorun, üyesi oldukları kurumun değil, doğrudan masonların yozlaşması... «Tüm kardeşlerimiz töremize uyarsa, hiçbir sorun çıkmaz.» diyorlar.

Burada dolaylı bir yakınma olduğuna göre, kimilerinin uymadığı anlaşılan şu "töre" acaba neyi kapsıyor?... Aykırılık nerede ve nasıl oluşuyor?

Sonraki Bölüm : Masonların Töresi